

Wspomnienie o Profesorze Marianie Różyckim

Dnia 2 września 2014 r. zmarł w wieku 76 lat prof. dr hab. Marian Różycki, wieloletni kierownik Zakładu Hodowli Trzody Chlewnej, a następnie Działu Genetyki i Hodowli Zwierząt, pełniący również w latach 1983–1991 funkcję Zastępcy Dyrektora Instytutu Zootechniki ds. naukowych. Był wybitnym naukowcem, który odegrał dużą rolę w hodowli zwierząt, a szczególnie w hodowli trzody chlewnej. Był też wychowawcą wielu młodych naukowców, których z dużą pasją zachęcał do poszerzania i zgłębiania wiedzy.

Profesor Marian Różycki urodził się 10 marca 1938 r. we Lwowie. Szkołę podstawową ukończył w Krakowie w 1952 r., a egzamin dojrzałości zdał w 1956 r. w V Liceum Ogólnokształcącym im. Witkowskiego, też w Krakowie. Studia podjął na Wydziale Zootechnicznym

Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie, gdzie w 1963 r. uzyskał stopień magistra inżyniera. Od początku kariery zawodowej związał swe zainteresowania z trzodą chlewną, odbywając staż w Zakładzie Hodowli Trzody Chlewnej tej uczelni.

Pracę w Instytucie Zootechniki rozpoczął 15 września 1964 r., zajmując się oceną stacyjną świń. Jako obiecujący młody pracownik naukowy został włączony do prac komisji, opracowującej metodykę oceny knurów w stacjach kontroli. Komisji tej przewodniczył prof. dr hab. Jan Kielanowski, a w jej pracach uczestniczyły uznane autorytety z zakresu hodowli trzody chlewnej. Zdobyte tu doświadczenia wykorzystał przy przygotowaniu pracy doktorskiej, zatytułowanej *Próba opracowania uproszczonej metody oceny mięsności i otluszczenia boczku*.

W oparciu o nią uzyskał w 1970 r. w Wyższej Szkole Rolniczej w Krakowie stopień doktora nauk rolniczych. Promotorem przewodu doktorskiego był prof. dr hab. Henryk Duniec, wybitny genetyk populacji, który w dużym stopniu ukształtował rozwój naukowy Profesora. W tym czasie uczestniczył również w doświadczeniach żywieniowych, prowadzonych przez Zakład Żywności Instytutu Zootechniki. Co należy mocno podkreślić, Profesor ciągle poszerzał swą wiedzę w wyspecjalizowanych ośrodkach z zakresu projektowania systemów elektronicznego przetwarzania danych, przewidując duże możliwości ich wykorzystania w przyszłości w procesie doskonalenia zwierząt hodowlanych. Zdobytą wiedzę wykorzystał przy opracowywaniu indeksu selekcyjnego do oceny przyżyciowej. Indeks ten został wyprowadzony według metody, podanej przez Hasela, z uwzględnieniem korelacji genetycznych, fenotypowych oraz wartości ekonomicznych poszczególnych cech. Jest to pierwszy indeks wyprowadzony tą metodą, który zastosowano do selekcji trzody chlewnej w kraju.

W roku 1975 wyjechał na staże naukowe do Belgii i Finlandii, gdzie miał możliwość zapoznania się z nowoczesnymi metodami oceny i stosowanymi w tych krajach systemami przetwarzania danych w zakresie hodowli trzody chlewnej. Zdobyte doświadczenie wykorzystał przy tworzeniu technicznego projektu systemu przetwarzania informacji w trzodzie chlewnej (SEFIT). Zajął się również problemem wykorzystania krzyżowania towarowego w podniesieniu produktywności świń. Zbiegło się to z uruchomieniem Centralnego Ośrodka Hybrydyzacji w Pawłowicach. M. Różycki uczestniczył przy opracowaniu założeń metodycznych tego ośrodka, jak również przy zakupie materiału hodowlanego w krajowych i zagranicznych ośrodkach hodowlanych, na bazie którego wyprodukowano linię knurów 990. Została ona wykorzystana w programie hybrydyzacji, który był realizowany w 18 kombinatach PGR i obejmował 36 tys. loch stada podstawowego, dając roczną produkcję około 570 tys. tuczników. Program ten był pierwszym tego typu przedsięwzięciem w kraju i mógł być porównywalny z programami, które prezentowało szereg firm zagranicznych, zajmujących się hybrydyzacją świń.

Swoje kolejne zainteresowania prof. Marian Różycki skierował na możliwość prowadze-

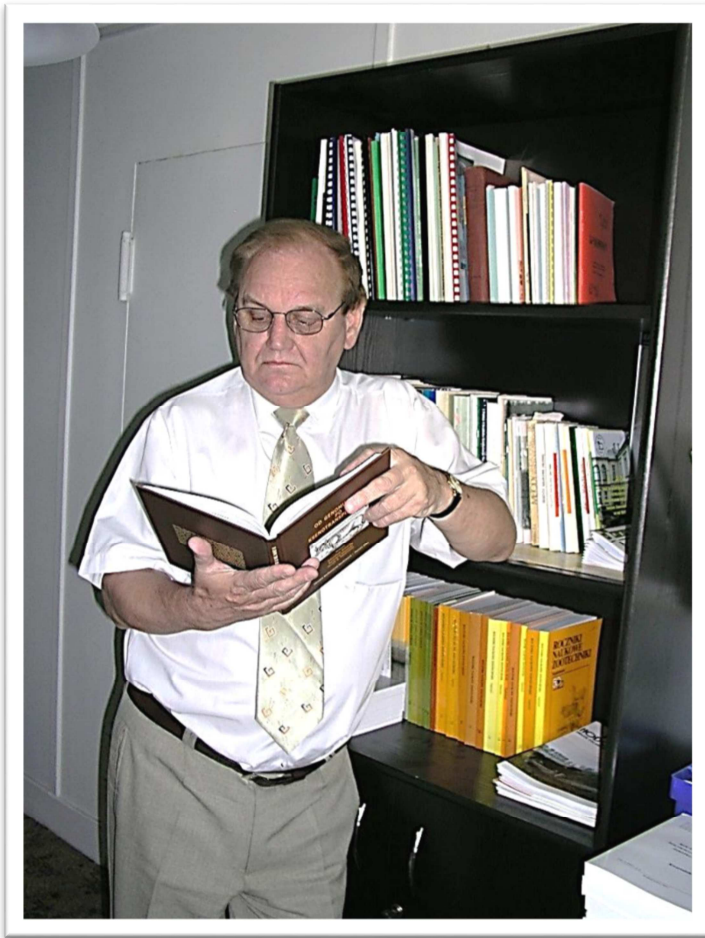
nia pracy hodowlanej w stadach zamkniętych, co było oczekiwane przez ośrodki hodowli świń w kraju. Wyniki uzyskanych badań przedstawił w rozprawie habilitacyjnej: *Podstawy genetycznej pracy hodowlanej nad trzodą chlewną w stadzie zamkniętym*. W oparciu o nią, w 1978 r. uzyskał w Instytucie Zootechniki stopień doktora habilitowanego. Ten istotny rozdział pracy zamknął opracowaniem *Wytycznych dotyczących organizacji centrów hodowlanych trzody chlewnej*, które były szeroko wykorzystywane przez wiodące fermy hodowlane świń w naszym kraju, a także w programach hodowlanych, dotyczących innych gatunków zwierząt.

Lata następne poświęcił Profesor konsekwentnej realizacji zadań badawczych, które niosły bezpośrednie zastosowanie w praktyce. Świadczą o tym liczne nagrody resortowe dla zespołów, którymi kierował lub w których uczestniczył. Badania te miały również bardzo cenny wymiar naukowy, co zaowocowało uzyskaniem przez niego tytułu profesora nauk rolniczych w 1989 r.

Profesor bardzo chętnie współpracował z hodowcami trzody chlewnej, służył im radą i doświadczeniem. Uczestniczył aktywnie w pracach Komisji Hodowlanej przy Polskim Związku Hodowców i Producentów Trzody Chlewnej „POL SUS”, przez wiele lat jej przewodnicząc.

Ostatnie badania, prowadzone przez prof. M. Różyckiego, skupiały się nad wykorzystaniem nowatorskich metod określenia związków między markerami genetycznymi a użytkownością świń. To z Jego inicjatywy powstało laboratorium przy Dziale Genetyki i Hodowli Zwierząt, ukierunkowane na badania z zakresu genetyki molekularnej. Dorobek publikacyjny prof. Mariana Różyckiego jest bardzo bogaty i obejmuje 605 opracowań, z których 144 to prace twórcze. Był także współautorem dwóch podręczników dla studentów oraz skryptu.

Należy zaznaczyć, że prof. M. Różycki przez cały okres swej działalności bardzo chętnie zajmował się rozwojem kadry naukowej. To z Jego inicjatywy powstało Studium Doktoranckie przy Instytucie Zootechniki, którym kierował w latach 1998–2007. Równie chętnie rozwijał zainteresowania młodych naukowców, o czym świadczy promotorstwo 18 przewodów doktorskich.

Był również wieloletnim członkiem Centralnej Komisji ds. Stopni i Tytułów Naukowych, opracowując szereg opinii w sprawie przyznania stopni doktora habilitowanego i tytułu profesora.

Od 2005 r. pracował dodatkowo w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Sanoku. Prowadził tam wykłady i ćwiczenia z przedmiotów dotyczących genetyki, hodowli, chowu i bioróżnorodności zwierząt. Pod Jego kierunkiem opracowano tam kilkanaście prac inżynierskich.

Profesor cieszył się dużym autorytetem w wielu ośrodkach naukowych, związanych z hodowlą i produkcją zwierząt. Przewodniczył Radom Naukowym Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN, Instytutu Fizjologii i Żywienia Zwierząt PAN oraz Instytutu Zootechniki PIB. Przez wiele lat był wybierany do prac w Komitecie Nauk Zootechnicznych PAN. W uznaniu zasług Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie nadał mu w 2004 r. honorowy tytuł doktora honoris causa, a w 2009 r. otrzymał tytuł doktora honoris causa Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy. Był również członkiem rzeczywistym PAN.

Za wybitne osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej został odznaczony Krzyżem Kawalerskim, Oficerskim, a następnie Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

O osiągnięciach naukowych Profesora, jego aktywności zawodowej można wspominać bez końca. Trudno jednak nie powiedzieć o tym, że był przede wszystkim Osobą niezwykle ciepłą, serdeczną, o dużym poczuciu humoru i pełną chęci niesienia pomocy wszystkim, którzy tego potrzebowali. W Jego ostatniej drodze życia na Cmentarzu Rakowickim w Krakowie towarzyszyli Mu licznie zgromadzeni przyjaciele, koledzy i znajomi. Straciliśmy Człowieka bardzo szlachetnego, który na zawsze pozostanie w naszej pamięci.

Grzegorz Żak